Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 405. Wilno, dn. 16 marca 1931 roku.

Treść numeru:

-----ooooo0ooooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Rytas" o polityce Litwy w stosunku do Polski i Niemiec.

"Rytas" Nr.56 z dnia 11.III.1931 r. Artykuł p.t."O zmianie naszej polityki zagranicznej". Streszczenie:

"Lietuvos Zinios" poruszyło w swoim czasie kwestję, czy nie należałoby zmienić polityki litewskiej w stosunku do Polski w związku z ożywieniem się akcji niemieckiej w Kraju Kłajpedzkim. Tę samą kwestję rozważał też "Rytas", a właściwie korespondent genewski "Rytasa" p.Gabris, twierdząc, iż agresywność wykazywana ostatniemi czasy przez Niemcy nakazuje Litwie nawiązanie stosunków z Polską, jako przeciwnikiem Niemiec.

Lecz skoro ta zmiana stosunku do Litwy do Niemiec, które dotąd uważała Litwa za sprzymierzeńca, byłaby wywołana faktem niemieckiej agresywności, należałoby znaleźć jakiś fakt, któryby usprawiedliwił zmianę stosunku do Polski, uważanej dotychczas za nieprzyjaciela. Ponieważ jednak przyczyną ustosunkowania się Litwy do Polaków była okupacja Wileńszczyzny, a w tej sprawie dotąd żadna zmiana nie zaszła, niema powodu, by Litwa Polskę zaczęła traktować jako sprzymierzeńca, gdyby się nawet Litwa miała od Niemiec odwrócić. Czy jednak jest to wskazane? Kraj Kłajpedzki należy do Litwy na mocy konwencji, podpisanej przez 3 mocarstwa i fakt tej przynależności uznały również Niemcy, podpisując z Litwą konwencję graniczną. Sprawowanie rządów w Kłajpedzie byłoby całkowicie wewnętrzną sprawą Litwy, gdyby nie statut, normujący prawa i obowiązki w Kraju Kłajpedzkim. To też że Litwa nie korzysta w całej pełni z przyznanych jej w statucie praw, jest wyłącznie winą Litwy, nikt inny odpowiedzialnym za tę opieszałość być nie może. Jednak, nie korzystając ze wszystkich praw, obowiązana jest Litwa lojalnie wypełnić przyjęte zobowiązania, nie narażając się na zarzut niedotrzymywania umów. Wprowadzenie przez Litwę w życie statutu nie może być kamieniem obrazy między Litwą a Niemcami bądź Ligą Narodów; może tu jedynie zachodzić kwestja, czy nie przekraczaxx Litwa przysługujących jej praw, zaś słuszność lub bezpodstawność zarzutów w tej sprawie określa Liga Narodów, do której ostatnio Niemcy skierowały skargę. Gdyby Litwa miała poważne podstawy do podejrzeń, iż Niemcy zamyślają o aneksji, wypadałoby zwrócić się do innych mocarstw, któreby do urzeczywistnienia tych zamiarów nie dopuściły.

Polska w sprawie kłajpedzkiej niczby Litwie pomóc nie mogła, gdyby nawet chciała, więc sprawa ta nie może być przyczyną, któraby skłaniała do zmiany polityki w stosunku do Warszawy. A zresztą, w jaki sposób polityka mogłaby zostać zmieniona? Sam J.Gabrys stwierdza niemożliwość wyrzeczenia się Wilna, a przecież nawiązanie stosunków z Polską byłoby już niemal wyrzeczeniem się, któreby Litwie nic wzamian nie dało. Niejednokrotnie podejmowane były bezowocne próby bezpośredniego porozumienia się z Polską, może więc Litwa mieć pewność, iż przed rozstrzygnięciem sprawy wileńskiej wszelkie usiłowania w tym kierunku będą płonne. Jeżeli Polska, jak przypuszcza Gabrys, zgodzi się zwrócić Wilno wzamian za neutralność Litwy w razie wojny z Rosją, lub Niemcami - to Litwa z całą gotowością wszelkie żądane gwarancje dać może. Lecz propozycja co do tego musi wyjść ze strony Polski. Gabrys twierdzi również, iż w razie wojny byłaby ona zmuszona zwrócić Litwie Wilno, któreby przez nią obronione być nie mogło. Są tu więc możliwości otrzymania Wilna, jeżeli Polacy nie spóźnią się z oddaniem go Litwie, jak to było w r. 1920, i jeżeli po zwróceniu go nie wyślą nowego Żeligowskiego, któryby je napowrót odebrał.

[illegible] 1931 r. [illegible]

II. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

[illegible]

[illegible] z dnia 11.VII.1931 r. [illegible]

[illegible]

„Lietuvos Žinios" [illegible] w swoim czasie kwestię, [illegible] nie uczestników zmienić polityki litewskiej w stosunku do Polski w związku z ożywieniem się akcji hitlerowskiej w kraju Kłajpedzkim, [illegible] „Rytas", a właściwie korespondent [illegible] [illegible] przez Niemcy [illegible] Litwie [illegible] stosunków z Polską [illegible] przeciwników Niemiec.

[illegible] stosunku do Litwy [illegible]

[illegible]

"Lietuvos Aidas o stosunku Sowietów do Europy zachodniej.

"Lietuvos Aidas" Nr.57 z dnia 12.III.31 r. Artykuł p.t. "Sowiety a Europa". Streszczenie:

W dniu 7-go marca otwarto w Moskwie VI-ty zjazd Sowietów, na którym wygłoszono szereg przemówień w związku z najważniejszemi sprawami ZSSR.

Naogół biorąc można by z przemówień tych odnieść wrażenie, że istnieje wielkie niebezpieczeństwo wojny i że nie można mówić o rozbrojeniu. W związku z tem usprawiedliwiają Sowiety w ten sposób potrzebę przygotowań wojennych na terenie ZSSR.

Objektywnie rzecz biorąc nie ma potrzeby poważnie traktować wyolbrzymianego umyślnie przez polityków sowieckich niebezpieczeństwa wojny. Z drugiej strony nie potrzebnie też i bez żadnego uzasadnienia pogłoski o wojnie rozdmuchiwane są do niebywałych rozmiarów w łonie emigracji rosyjskiej. Wprawdzie twierdzenie, że pokój w Europie jest już zapewniony byłoby nieco ryzykowne, jednak dopiero przyszłość może okazać w jaką stronę przechylą się nastroje europejskie.

Kronika.

Leader tautininków o litewskiej polityce zagranicznej. Jak podaje poniewieski organ narodowców "Musu Kraštas", 1 marca odbył się w Poniewieżu doroczny zjazd przedstawicieli Związku narodowców w powiecie Poniewieskim, na którem prezes centralnego zarządu Związku p.Žapenas wygłosił dłuższe przemówienie. Zdaniem prelegenta Litwa w okresie kadencji sejmowych znajdowała się na skraju przepaści i jedynie przewrót 17 grudnia 1926 r. uratował niepodległość kraju. Poruszając m.innemi sprawy polityki zagranicznej, p.Žapenas oświadczył, iż nowa wojna jest rzeczą nieuniknioną, a wybuch jej jest tylko kwestją czasu, gdyż Rosja, Niemcy i inne państwa w przyśpieszonym tempie przygotowują się do nowego wystąpienia zbrojnego. Z tego też względu naród litewski, jako znajdujący się w szczególnej sytuacji etnograficznej i posiadający niespokojnych sąsiadów, powinien czuwać. W końcu prelegent podkreślił, iż jakkolwiek Litwa wojny nie chce, to jednak pragnąc utrzymać Kłajpedę i odzyskać Wilno - powinna być przygotowana na wszelkie niespodzianki.

Otwarcie wystawy litewskiej sztuki ludowej w Oslo. Jak donosi "Elta" nastąpiło w dniu 11.III w Oslo uroczyste otwarcie wystawy litewskiej sztuki ludowej. W uroczystości wzięli udział członkowie rządu, przedstawiciel parlamentu i prasy oraz liczne grono publiczności. Przemawiali radca Prytz i poseł litewski p.Sawickis, który następnie wydał śniadanie na cześć organizatorów wystawy i przedstawicieli sztuki. Wieczorem odbył się u generalnego konsula litewskiego obiad, na który przybyli przedstawiciele ministerstwa spraw zagranicznych, prasy oraz organizatorzy wystawy. O wystawie prasa norweska odzywa się nader przychylnie.

Zatwierdzenie litewsko-łotewskiej konwencji szkolnej przez sejm łotewski. Jak donosi "Elta" komisja oświatowa sejmu łotewskiego zatwierdziła litewsko-łotewską konwencję szkolną.

Ratyfikacja umowy handlowej z Litwą przez parlament estoński. Jak podaje "Elta" parlament estoński przyjął w 3-ciem czytaniu w dniu 12 marca tymczasową umowę handlową pomiędzy Litwą a Estonją.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Aresztowanie na granicy polsko-litewskiej dwóch zbiegłych urzędników litewskich z Marjampola. Jak podaje prasa wileńska, na odcinku granicznym Kalety, w Suwalszczyźnie, do Polski zbiegło dwóch obywateli litewskich, którzy jako powód ucieczki podali powody natury politycznej.

W wyniku jednak dochodzenia oraz znalezionych dokumentów zdołano ustalić, iż są to urzędnicy litewskiego biura paszportowego w Marjampolu.

Zbiegowie ci widząc, iż są zdemaskowani, poczęli prosić o niewydawanie ich w ręce władz litewskich i złożyli obszerne zeznanie, dotyczące wielkiej afery paszportowej, którą władze policyjne litewskie wykryły na Litwie.

Wymienieni opowiadają, iż policja marjampolska aresztowała 35 osób, a między innemi również 7 urzędników. Mieli oni również być aresztowani, lecz na podstawie fałszywych dokumentów, wyjechali z miasta, usiłując zbiec do Prus, lecz wobec ścisłej kontroli granicznej zaniechali ucieczki do Prus i przedostali się do Polski.

W uzupełnieniu powyższej wiadomości podajemy parę szczegółów afery paszportowej na Litwie z "Dnia Kowieńskiego": /przyp. red."Biul.Kow."/:

W związku z pogłoskami, iż zaaresztowanie b.naczelnika policji telszewskiej Repeczki ma styczność z aferą paszportową, jaka została wykryta w Poniewieżu, współpracownik "Id.Stimme" zwrócił się do prokuratora Kowieńskiego Sądu Okręgowego z zapytaniem czy pogłoski te są słuszne.

Prokurator pogłoski potwierdził i zarazem oświadczył korespondentowi pisma żydowskiego, co następuje.

W 1924 r. policja kryminalna otrzymała wiadomości, iż 2 mieszkańców Kowna zajmuje się fałszerstwem paszportów zagranicznych dla osób, które nie mogą ich uzyskać w drodze legalnej. Dwaj ci fałszerze zostali aresztowani. Dochodzenie trwało 2 lata i po upływie tego czasu zaaresztowani zostali zwolnieni.

Później dochodzenie zostało znów wznowione i niebawem zostały wykryte sensacyjne szczegóły. Jak się okazało, fałszerstwo dokumentów było dobrze zorganizowane. W nadużyciach tych brał czynny udział Repeczko, który w owym czasie był naczelnikiem policji w Poniewieżu. Osoby, które otrzymywały paszporty w drodze nielegalnej, okazywały władzom fałszywe dokumenty. W otrzymywaniu paszportów pomagał im Repeczko. Ogółem otrzymało w drodze nielegalnej paszporty zagraniczne 300 osób, obywateli litewskich i zagranicznych.

Dochodzenie ustaliło, iż niektórzy urzędnicy wydziału paszportowego nie stosowali należytych środków celem ustalenia, czy okazywane dokumenty nie są fałszywe. W związku z tem pociągnięto do odpowiedzialności b.referenta Wydziału Paszportowego, który jest posądzony o opieszałość. Oprócz Repeczki został aresztowany jeszcze jeden b.urzędnik, mieszkaniec Kowna.

Dochodzenie jest w całkowitym toku. Zostało ustalonem, iż fałszerstwo dokumentów odbywało się już od dłuższego czasu i przybrało bardzo szerokie rozmiary.

Zostaną również pociągnięci do odpowiedzialności osoby, które otrzymały fałszywe dokumenty. Zakończenia dochodzenia należy się spodziewać dopiero po kilku miesiącach.

"Lietuvos Aidas" a nowa radjostacja w Wilnie. W związku z budową nowej radjostacji w Wilnie zamieszcza "Lietuvos Aidas" uwagi następujące:

W prasie litewskiej niejednokrotnie pisano o potrzebie spotęgowania radjostacji kowieńskiej. Dotychczas jednak nic konkretnego w tym kierunku nie uczyniono. Polacy zaś jak nie zasypiają gruszek w popiele a gorliwie rozwijają środki propagandy. W związku z tem należałoby niezwłocznie wzmocnić radjostację kowieńską.

[illegible]

Udział Litwy w międzynarodowym zjeździe bibljotekarzy. Litwa została zaproszona na międzynarodowy zjazd bibljotekarzy, który ma się odbyć latem r.b. w Algerze. W imieniu Litwy w zjeździe weźmie udział p.Wiłajszysówna /kierowniczka bibljoteki uniwersyteckiej/.

Litwini łotewscy a wybory do rad gminnych na Łotwie. W wyniku wyborów do rad gminnych na Łotwie, przeprowadzili Litwini łotewscy cały szereg swych przedstawicieli. Tak więc w gminie Prody /pow.iłuksztański/ przeszło 3 Litwinów, w gm.Launesie /pow.Iłuksztański/ - 2, gm.Pilskalnie - 1 i gm.Żasze 1. W powiecie dyneburskim przeszedł w gm.Skajsty 1 Litwin i w gminie Krasłwa 1.

Projekt założenia litewskich przedstawicielstw handlowych w miastach Europy zachodniej. Litewskie ministerstwo finansów, rozpatruje obecnie projekt założenia przedstawicielstw handlowych w większych ośrodkach handlowych Europy zachodniej. W pierwszym rzędzie przedstawicielstwa takie powstałyby w Berlinie, Londynie i Paryżu.

Voss. Zeitung a enuncjacje b. burmistrza Kłajpedy o Litwie. Były burmistrz Kłajpedy ... Grabow, który zajmuje obecnie w Niemczech dość poważne stanowisko /urząd burmistrza w mieście Rostock/ nie pomija żadnej okazji oczerniania Litwy. Ostatnio na zjeździe towarzystwa "Utrzymania Niemieckości Zagranicą" wygłosił przeciwko Litwie złośliwe przemówienie. W związku z tem, "Voss. Zeitung" wyraża zdziwienie, że człowiek stojący na odpowiedzialnem stanowisku mógł ulec takiemu szałowi szowinizmu. Postępowanie Grabowa tłumaczy według "Voss.Zeitung" niemożność dalszego pobytu Grabowa w Kłajpedzie.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

Skazanie księży za przeciwrządowe wystąpienia. Telegramy z Rygi donoszą, że zapadły już pierwsze wyroki przeciwko księżom za ich antypaństwową działalność. Proboszcz S...ak został skazany na dwa tygodnie aresztu. Ksiądz Piknickas z Poniewieża otrzymał 3 dni aresztu. Wyroki skazujące wywołały wielkie wrażenie. Wśród kleru katolickiego powstało zaniepokojenie i podniecenie.

W dniach najbliższych spodziewane są dalsze wyroki. Obecnie toczy się przed sądem pokoju w Linkowie sprawa księdza Lipnickiego, oskarżonego o wygłoszenie w dniu 8.XII ub.r. antypaństwowego kazania w kościele linkowskim.

Przybycie wojennego attaché w Łotwie do Kowna. W dniu 13 marca przybył do Kowna z Rygi w sprawach służbowych litewski attaché wojenny Łotwy płk.Jakutis.

Nowa ustawa prasowa. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przekazało już Gabinetowi Ministrów do rozważenia projekt nowej ustawy prasowej. Projekt ten Gabinet rozważy zaraz po uchwaleniu ustawy o samorządach miejskich.

Budowa szkół w pow. Trockim. W tym roku zamierzone jest wzniesienie w pobliżu linji administracyjnej 8 nowych szkół początkowych. Szkoły te powstaną w pow.Trockim.

Nowy litewski Chargé d'affaires w Estonji. W dniu 15 marca nowym litewskim chargé d'affaires w Estonji został p.D.Malinowski.

B7